

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

25 листопада 2014 року

м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого Кривенка В.В.,
суддів: Гриціва М.І., Гусака М.Б., Коротких О.А.,
Кривенди О.В., Маринченка В.Л., Панталієнка П.В.,
Прокопенка О.Б., Самсіна І.Л., Терлецького О.О., –

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Кроля Ярослава Петровича до управління Пенсійного фонду України в Сокальському районі Львівської області (далі – управління ПФУ, ПФУ відповідно) про визнання дій протиправними,

в с т а н о в и л а:

У серпні 2011 року Кріль Я.П. звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати за ним право на пенсію на пільгових умовах.

На обґрунтування своїх вимог послався на те, що стаж його роботи газоелектрозварювальником складає 26 років 2 місяці, у зв'язку з чим він має право на призначення пенсії за віком на пільгових умовах за списком № 2 відповідно до пункту "б" статті 13 Закону України від 5 листопада 1991 року № 1788-ХІІ "Про пенсійне забезпечення" (у редакції, чинній на час виникнення спірних відносин; далі – Закон № 1788-ХІІ). Проте управління ПФУ відмовило йому у призначенні такої пенсії через відсутність інформації, що підтверджує характер виконуваних робіт. Вважаючи дії відповідача

неправомірними, Кріль Я.П. просив суд зобов'язати управління ПФУ призначити пенсію за віком на пільгових умовах з моменту звернення до органу ПФУ.

Сокальський районний суд Львівської області постановою від 7 жовтня 2011 року позов задовольнив. Визнав протиправною відмову управління ПФУ у призначенні Кролю Я.П. пенсії за віком на пільгових умовах за списком № 2 відповідно до пункту "б" статті 13 Закону № 1788-ХІІ. Зобов'язав управління ПФУ зарахувати Кролю Я.П. період роботи з 8 червня 1981 року по 3 січня 1994 року на посаді газозварника до стажу для призначення пенсії на пільгових умовах та призначити таку пенсію з моменту звернення за призначенням пенсії – з 20 травня 2011 року. Вирішуючи спір, суд виходив із того, що незважаючи на те, що атестація робочого місця, на якому працював позивач у період з 1 серпня 1992 року по 3 січня 1994 року, не проводилась, зазначений період роботи підлягає зарахуванню до пільгового стажу, оскільки право працівника на пільгове пенсійне забезпечення не може бути обмежене через порушення адміністрацією підприємства порядку проведення атестації робочих місць.

Львівський апеляційний адміністративний суд постановою від 18 липня 2012 року змінив постанову суду першої інстанції, визначивши дату призначення пенсії за віком на пільгових умовах з 27 лютого 2011 року.

Вищий адміністративний суд України постановою від 12 червня 2014 року зазначені судові рішення скасував та прийняв нове – про відмову у задоволенні позову.

Ухвалюючи рішення, касаційний суд виходив із того, що необхідними умовами для виникнення в особи права на пенсійне забезпечення на пільгових умовах відповідно до пункту "б" статті 13 Закону № 1788-ХІІ є встановлення факту перебування особи на посаді або виконання нею робіт, що містяться у списку № 2, а також документальне підтвердження зайнятості працівника за відповідною професією за результатами атестації умов праці, яке полягає у наявності результатів атестації відповідного робочого місця за умовами праці.

Суди попередніх інстанцій встановили, що з 21 серпня 1992 року атестація робочого місця позивача як в період роботи газозварювальником, так і в період роботи газоелектрозварювальником не проводилась, крім того, відсутня інформація щодо наявності обов'язкових умов праці, за яких позивач має право на зарахування періоду роботи до пільгового стажу відповідно до списку № 2, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 березня 1994 року № 162 "Про затвердження списків виробництв, робіт, професій, посад і показників, зайнятість в яких дає право на пенсію за віком на пільгових умовах". За таких обставин суд дійшов висновку про необґрунтованість позовних вимог.

У заяві про перегляд судових рішень Верховним Судом України Кріль Я.П. посиляючись на неоднакове застосування касаційним судом

пункту "б" статті 13 Закону № 1788-ХІІ, просить скасувати постанову Вищого адміністративного суду України від 12 червня 2014 року та направити справу на новий касаційний розгляд.

На обґрунтування заяви додано, зокрема, ухвалу Вищого адміністративного суду України від 21 серпня 2014 року (№ К/800/28942/14), у якій суд виходив із того, що законодавцем покладено обов'язок проведення атестації робочих місць на керівників підприємств, а тому неналежне та несвоєчасне проведення атестації не може позбавити громадян їх конституційного права на соціальний захист щодо вирішення питань призначення пенсій за віком на пільгових умовах.

Встановивши, що є неоднакове застосування норм матеріального права, та виконуючи вимоги пункту 1 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України щодо усунення неоднакового правозастосування, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України виходить із такого.

Відповідно до пункту "б" частини першої статті 13 Закону № 1788-ХІІ мають право на пенсію за віком на пільгових умовах, незалежно від місця останньої роботи, працівники, зайняті повний робочий день на інших роботах зі шкідливими і важкими умовами праці, – за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваним Кабінетом Міністрів України, і за результатами атестації робочих місць: чоловіки – після досягнення 55 років і при стажі роботи не менше 25 років, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначених роботах; жінки – після досягнення 50 років і при стажі роботи не менше 20 років, з них не менше 10 років на зазначених роботах.

Атестація робочих місць здійснюється на підприємствах, в організаціях та установах незалежно від форм власності і господарювання згідно з Порядком проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 1992 року № 442 (далі – Порядок), та розробленими на виконання цієї постанови Методичними рекомендаціями для проведення атестації робочих місць за умовами праці, затвердженими постановою Міністерства праці України (далі – Мінпраці) від 1 вересня 1992 року № 41 (далі – Методичні рекомендації).

Відповідно до зазначених нормативних актів основна мета атестації полягає у регулюванні відносин між власником або уповноваженим ним органом і працівниками у галузі реалізації права на здорові й безпечні умови праці, пільгове забезпечення, пільги та компенсації за роботу у несприятливих умовах.

Згідно з пунктом 4 Порядку та підпунктом 1.5 пункту 1 Методичних рекомендацій періодичність проведення атестації робочих місць визначається безпосередньо колективним договором підприємства і проводиться не рідше одного разу на 5 років. Відповідальність за своєчасне

та якісне проведення атестації покладається на керівника підприємства чи організації.

Атестація робочих місць відповідно до Порядку та Методичних рекомендацій передбачає: установлення факторів і причин виникнення несприятливих умов праці; санітарно-гігієнічне дослідження факторів виробничого середовища, важкості й напруженості трудового процесу на робочому місці; комплексну оцінку факторів виробничого середовища і характеру праці на відповідність їхніх характеристик стандартам безпеки праці, будівельним та санітарним нормам і правилам; установлення ступеня шкідливості й небезпечності праці та її характеру за гігієнічною класифікацією; обґрунтування віднесення робочого місця до категорії зі шкідливими (особливо шкідливими), важкими (особливо важкими) умовами праці; визначення (підтвердження) права працівників на пільгове пенсійне забезпечення за роботу у несприятливих умовах; складання переліку робочих місць, виробництв, професій та посад із пільговим пенсійним забезпеченням працівників; аналіз реалізації технічних і організаційних заходів, спрямованих на оптимізацію рівня гігієни, характеру і безпеки праці.

Відповідно до положень Порядку відомості про результати атестації робочих місць заносяться до картки умов праці, форма якої затверджується Мінпраці разом з Міністерством охорони здоров'я України. Перелік робочих місць, виробництв, професій і посад з пільговим пенсійним забезпеченням працівників, який складається за результатами проведеної атестації робочих місць, після погодження з профспілковим комітетом затверджується наказом по підприємству, організації і зберігається протягом 50 років. Витяги з наказу додаються до трудової книжки працівників, професії та посади яких внесено до переліку.

Комплексний аналіз норм Закону № 1788-ХІІ та Порядку дає підстави дійти висновку, що необхідними умовами для виникнення у особи права на пенсійне забезпечення на пільгових умовах відповідно до пункту "б" статті 13 Закону № 1788-ХІІ є встановлення факту перебування особи на посаді або виконання нею робіт, що містяться у списку № 2, а також документальне підтвердження зайнятості працівника за відповідною професією за результатами атестації умов праці, яке полягає у наявності результатів атестації відповідного робочого місця за умовами праці. Документами, які підтверджують результати атестації робочого місця за умовами праці, можуть бути: карта умов праці, наказ по підприємству про затвердження переліку робочих місць, виробництв, професій і посад з пільговим пенсійним забезпеченням працівників; трудова книжка із записом про витяг із зазначеного наказу або з додатком такого витягу.

Відсутність підтвердження вищезгаданих обставин не породжує виникнення права на зарахування пільгового стажу.

Аналогічний висновок щодо застосування норм матеріального права міститься, зокрема, у постанові Верховного Суду України від 10 вересня

2013 року (справа № 21-183а13).

З огляду на наведене висновок суду у справі, яка розглядається, про те, що відмова управління ПФУ зарахувати період роботи позивача, яка включена до списку № 2, до пільгового стажу внаслідок непроведення атестації цієї посади на підприємстві є обґрунтованою, відповідає вимогам закону.

Отже, суд касаційної інстанції при вирішенні справи норми матеріального права застосував правильно, тому підстав для задоволення заяви немає.

Керуючись статтями 241, 242, 244 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

У задоволенні заяви Кроля Ярослава Петровича відмовити.

Постанова є остаточною і не може бути оскаржена, крім випадку, встановленого пунктом 2 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.